

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ” – Свищов
Факултет „Стопанска отчетност”
Катедра „Контрол и анализ на стопанската дейност”

ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ
НА НАУЧНОТО ЖУРИ

определено със Заповед № 1114/14.12.2020 г.
на Ректора на СА „Д. А. Ценов” – Свищов

Р Е Ц Е Н З И Я

за придобиване на образователна и научна степен „доктор”
по докторска програма „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на
стопанската дейност (контрол)”

Рецензент: проф. д-р Георги Стефанов Иванов, СА „Д. А. Ценов” – Свищов,
катедра „Контрол и анализ на стопанската дейност”, научна специалност
„Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (контрол)”

Автор на дисертационния труд: Пресиян Илианов Василев – редовен
докторант към катедра „Контрол и анализ на стопанската дейност” при СА
„Д. А. Ценов” – Свищов

Тема на дисертационния труд: „Методически инструментариум за
идентифициране на риска от измами при външния одит в публичния сектор”

Научен ръководител: доц. д-р Силвия Костова

Основания за разработване на рецензията е Заповед № 1114/14.12.2020 г. на Ректора на СА „Д. А. Ценов” – Свищов. Тя е в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагането му в СА „Д. А. Ценов” – Свищов и приетата структура на рецензиите за придобиване на образователна и научна степен „доктор” в СА „Д. А. Ценов” – Свищов.

I. Обща оценка на представените по конкурса материали

1. **Дисертационният труд** на тема „Методически инструментариум за идентифициране на риска от измами при външния одит в публичния сектор“ е в **достатъчен обем** за научно изследване. Общият обем е 186 стандартни страници, а съобразно странирането в разработката – 208 стр. В структурно отношение дисертационният труд е съдържа: заглавна страница; съдържание; използвани абривиатури; въведение; изложение, оформено в три глави; заключение; декларация за оригиналност, библиография и приложения. Приложеният списък с използвана литература, 127 източника и нормативни документи, е достатъчна и показва сериозно проучване на автора по проблематиката.

Дисертационният труд е **структуриран в съответствие с изискванията**, като е балансиран в структурно отношение. Докторантът използва правилно методическия инструментариум за научен анализ и изследване на практиката по разглежданите въпроси, което му позволява да обоснове взаимовръзките и зависимостите в организационните възможности за повишаване резултативността при идентифициране измамите при външния одит в публичния сектор. Приложеният от него инструментариум му дава възможност за последващо апробиране на резултатите от изследването, с което да се въздейства върху практическата реализация на за подобряване на методиката за идентифициране на риска от измами при външния одит в публичния сектор.

Дисертационният труд е проверен за наличие на плагиатство чрез специализиран софтуер – StrikePlagiarism. В процентно съотношение разкритите съвпадения са ниски и основно в бази данни на правни и нормативни документ.

Това дава основания **дисертационния труд да бъде оценен като отговарящ на всички формални изисквания за такава разработка.**

2. **Авторефератът** на същата тема, в обем на 46 страници, компютърно набран текст. Той възпроизвежда структурата, съдържанието и изследователските резултати на дисертационния труд. В него е приложена **справка за основните приноси**, съдържащи се в дисертационния труд, **справка за публикациите** на докторанта и **декларация за оригиналност и достоверност**.

3. Публикации, свързани с дисертационния труд, които са: 1 глава в колективна монография; 1 студия, в съавторство; 3 научни статии и 3 научни доклада от международни конференции в България и чужбина. Представените публикации приемам, че са *лично дело на докторанта*.

Не съм установил данни за плагиатство на автора в представените по конкурса материали и считам, че те *удовлетворяват целите на оценяването на кандидата и позволяват формиране на обективно заключително становище по конкурса*.

II. Качествена оценка на дисертационен труд

Обемът и структурата на представения дисертационен труд осигуряват авторът изчерпателно и с висока степен на завършеност да дискутира въпросите, обособени от темата. В изложението авторът е разгледал в дълбочина основните проблеми, които възникват при идентифициране на риска от измами при осъществяване на одите от Сметната палата на Р България, както е разгледал и възможностите за установяване на приоритетните направления за усъвършенстване на методиката в тази насока.

Обоснована е и актуалността на темата, свързана насочеността и обхвата на външния одит в публичния сектор и неговата значимост за подобряване на финансовото управление в организациите от този сектор.

Защитаваната теза и поставената цел на изследването са в съответствие със заглавието и са коректно формулирани, което дава възможност за тяхното доказване и постигане.

Съществува *логическа обоснованост на основните заключения* със съдържанието по отделните части на дисертационния труд, както и обвързване на съдържанието на фигурите, таблиците и схемите с изложението. Това е дало възможност на докторанта да постигне коректна обосновка на изведените от него изводи и заключения, както и да предложи конкретни решения за подобряване на методическия инструментариум за идентифициране и оценка на риска от измами при външния одит в публичния сектор.

Това дава основание дисертационни труд да *бъде оценен като завършено изследване, което притежава качества на научна разработка по посочената тематика*.

III. Оценка на получените научни резултати

Становището ми е, че формулираната от докторанта тема, свързана с идентифициране на риска от измами при осъществяване на одите от Сметната палата на Р България е **дисертабилна и защитима**. Още повече това е проблем, който е **актуален** и от който в зависи степента на общественото доверие в резултатите от работата на тази институция.

В научната разработка се открояват на **три основни акцента** в хода на изследването на автора:

- **Първо** – на основата на теоретичен анализ, изследване на наши и чуждестранни автори и на нормативни документи е направена характеристика на измамите в публичния сектор на икономиката;
- **Второ** – на основата на извършения анализ и практическо проучване са анализирани организационните аспекти и методическия инструментариум, прилаган от одиторите на Сметната палата;
- **Трето** – на основата на анализ на проблемите, свързани с идентифициране и оценка на рисковете от измами при осъществяване на одитите от одиторите в Сметната палата са изведени насоки за усъвършенстване на използвания от тях методически инструментариум.

По тази причина **тезата** на дисертационния труд, че *в методическия инструментариум за идентифициране и оценка на риска от измами съществуват възможности за усъвършенстване, с които би могла да бъде повишена ефективността от външния одит в публичния сектор на икономиката може да бъде прието, че е доказана* чрез направените научни изследвания и формираните на тази основа изводи и предложения на автора.

Това ми дава основание да квалифицирам постигнатите резултати, като резултати с **научен и научно-приложен характер**.

IV. Научни и научно-приложни приноси в дисертационния труд

Приемам, посочените в справката към автореферата, приноси с **научно-приложен характер**, които биха могли да представляват интерес за експертите в областта на идентифицирането, оценката и установяването на измами и са следните:

1. Въз основа на теоретичен и сравнителен анализ, проучване в научната литература е изведена дефиниция на понятието „измама“, която обхваща специфичните му особености. Посочените характеристики са използвани, с

цел аргументиране на признаци (критерии), на база на които са изведени видовете измами, присъщи за публичния сектор на икономиката.

2. На базата научен и сравнителен анализ се представя влиянието на превантивността върху методиката при осъществяване на одит. Това се дефинира от необходимостта одиторите да насочат вниманието си към превантивните контроли, тъй като те спомагат за намаляването на рисковете до приемливо ниско ниво, в ранен етап.
3. От осъществените проучвания, научен и критичен анализ е изведен нов модел „Пентаграм на измамите“. Посредством него се въвежда елемент, идентифициращ измамите - кибер пространството. Последният е в пряка връзка с дигитализацията и цифровизацията на процесите и дейностите, и влияе върху информационната и комуникационната технологична „зависимост“ на организациите от публичния сектор.

Приемам също така и *практико-приложните приноси* в дисертационния труд, които биха могли да представляват интерес за одиторите от Сметната палата, а именно:

1. Въз основа на практическо проучване са представени методическите особености при идентифицирането на риска от измами в публичния сектор. При анализа на резултатите е приложен процесният подход, съобразно използваните методи, техники и средства от външните одитори и са 41 предложени насоки за усъвършенстване на прилагания методически инструментариум за идентифициране на риска от измами при външния одит в публичния сектор.
2. На база извършен статистически анализ на резултатите от анкетното проучване са изведени основните фактори, които влияят върху прилагането на методическия инструментариум при идентифициране и оценка на риска от измами. В резултат на силата и посоката на корелационната зависимост между одиторския инструментариум за идентифициране и оценка на риска от съществени отклонения, вкл. риска от измама, са установени особеностите в практическото приложение на наръчниците в одитната дейност.

Направените оценки на дисертационния труд ми дават основание той да *бъде оценен като завършено изследване, с качества на научна разработка по посочената тематика и постигнати конкретни резултати с научен и*

научно-приложен характер. Това определя готовността му защита пред научно жури. Считам, също така, че представените приноси са пряк резултат от доказването на авторската теза и направените изследвания в резултат на поставените цел и задачи в разработката.

V. Критични бележки, въпроси и препоръки

Като член на катедрата, в която докторантът се обучава, съм участвал във всички обсъждания както на обособени части, така и на дисертационния труд като цяло, както и на посочените по конкурса публикации. С решение на катедрата бях определен и за вътрешен рецензент при разкриване на процедурата за публична защита на дисертационния труд на кандидата. В хода на обсъжданията всички мои критични бележки, слабости и препоръки докторантът е отразил в дисертационния труд и представените публикации. По тази причина в рецензията не коментирам такива!

VI. Заключение

Направената количествена и качествена оценка на дисертационния труд на тема „Методически инструментариум за идентифициране на риска от измами при външния одит в публичния сектор“ ми дава основание да изразя *положително становище и да предложи на членовете на научното жури да подкрепят решение за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ на Пресиян Василев, в професионално направление 3.8 „Икономика“, по докторска програма „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (контрол)“.*

гр. Свищов,
16.02.2021 г.

Рецензент:.....
(проф. д-р Георги Иванов)